

NAUCZANIE DWUJĘZYCZNE SZANSĄ NA PODNIESIENIE PRESTIŻU SPOŁECZNEGO LEKCJI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Mimo znaczących zmian, wprowadzonych w podstawie programowej oraz w programach nauczania wychowania fizycznego od momentu przeprowadzenia reformy edukacyjnej z 2009 roku oraz wcześniejszych, prestiż społeczny tego przedmiotu nie osiągnął jeszcze pożądanego poziomu. Chociaż jest odpowiedzialny za zdrowie, bez którego trudno odnosić sukcesy w matematyce, historii czy językach obcych, nauczyciele wychowania fizycznego często słyszą usprawiedliwienia nieobecności lub nieprzygotowania uczniów z powodu nauki do innych przedmiotów szkolnych, tych uważanych za ważniejsze. Tak jest np. z językiem angielskim. Rodzice wielu uczniów pokładają w nim nadzieję, ponieważ jego dobra znajomość wróży sukcesy w przyszłości. Oprócz tego, że stał się on jednym z najważniejszych przedmiotów szkolnych, m.in. dlatego, że jest przedmiotem egzaminacyjnym na każdym etapie edukacji, to także zajęcia pozalekcyjne z języka angielskiego stanowią mocną konkurencję dla zajęć sportowych.

A gdyby tak połączyć wysoki prestiż społeczny języka angielskiego z radością zabawy i swobodą ruchu wychowania fizycznego? Taką możliwość stwarza nauczanie dwujęzyczne praktykowane w Polsce od początku lat 1990. Może ono dotyczyć także innych języków obcych; najpopularniejszy jest angielski jako drugi język (tzw. L2)¹. Niestety wychowanie fizyczne rzadko figuruje na liście przedmiotów nauczanych dwujęzycznie. Te szkoły, które zdecydowały się na takie rozwiązanie, przekonały się, że warto. Na stronie internetowej programu Erasmus Plus można znaleźć wpis pt. „Angielski

¹ M. Multańska (2014), *Nauczanie dwujęzyczne w polskim systemie oświaty*. W: M. Dakowska, M. Olpińska-Szkiełko [red.], *Edukacja dwujęzyczna w przedszkolu i szkole*, Warszawa: 5-8.

inaczej”, wspominający o wykorzystaniu lekcji wychowania fizycznego do nauki języka angielskiego w systemie dwujęzycznym. Nauczyciele jednej z warszawskich szkół wypowiedzieli się na temat inspirującej wymiany doświadczeń ze szkołą z Hiszpanii: „Zaskakujące obserwacje dotyczą np. wychowania fizycznego, w trakcie którego można kreatywnie rozszerzać kompetencje językowe uczniów, nie tylko wydając komendy, ale także rozmawiając o zdrowiu czy zasadach gry. Ważną zauważoną różnicą było też korzystanie z podręczników przedmiotowych w języku angielskim, w Polsce na tym poziomie niedostępnych”².

Nacisk na naukę języka angielskiego

Główny Urząd Statystyczny w ostatnim raporcie nt. oświaty i wychowania w roku szkolnym 2016/2017 podkreśla rolę nauki języków obcych w całym systemie edukacji: „Nauka języków obcych jest elementem edukacji, który powinien być obecny od wczesnych lat. Odsetek osób uczących się języka obcego stale się zwiększa, co jest pozytywnym przejawem dostosowywania kształcenia w zakresie kompetencji językowych do wyzwań związanych z integracją europejską, globalizacją życia społecznego i gospodarczego oraz potrzebami rynku pracy”³. Dane pokazują, że w całym systemie szkół (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne wraz z policealnymi) dominuje nauczanie języka angielskiego jako obowiązkowego języka obcego. W roku szkolnym 2016/2017 uczyło się go 95,2% ogółu uczniów z wymienionych szkół⁴. R. Kucharczyk zwraca uwagę na to, że kształcenie językowe jest jednym z priorytetów współczesnej polityki edukacyjnej polskiej szkoły⁵. Natomiast M. Jaskuła precyzuje, że w polskiej szkole szczególnie duży nacisk jest kładziony na nauczanie języka angielskiego⁶.

Istota nauczania dwujęzycznego

„Silną pobudką do działań twórczych jest dwujęzyczność, dzieciństwo i młodość spędzone w środowisku, które posługuje się dwoma językami”⁷.

² <http://erasmusplus.org.pl/projekt/angielski-inaczej/> (05.04.2018).

³ Główny Urząd Statystyczny (2017), *Oświata i wychowanie w roku szkolnym 2016/2017*, Warszawa: 99.

⁴ Tamże: 100.

⁵ R. Kucharczyk (2015), *Europa i Polska: wielojęzyczność w szkole*, „Języki Obce w Szkole”, 2: 11-14.

⁶ M. Jaskuła (2015), *Wielojęzyczność w szkole*, „Języki Obce w Szkole”, 2: 42-46.

⁷ J. Kozłowski (2002), *Czynniki sukcesu w nauce*, „Forum Akademickie”, 1: 68.

Tak o dwujęzyczności wypowiadał się J. Kozłowski. A. Otwinowska za innymi autorami tłumaczy: „Dwujęzyczność postrzegana jest obecnie jako specyficzny przypadek wielojęzyczności (ang. *multilingualism*) definiowanej jako zdolność (wcale nie doskonała!) do posługiwania się kilkoma językami przez daną osobę, wzajemne interakcje zachodzące pomiędzy tymi językami w umyśle użytkownika oraz całość doświadczeń językowych i kulturowych składających się na kompetencję komunikacyjną użytkownika”⁸. Zjawisko dwujęzyczności może być zrealizowane, kiedy dwa różne systemy językowe znane przez jednostkę są przez nią używane alternatywnie, pozostają ze sobą w kontakcie⁹. Nauczyciele biorący udział w badaniu ewaluacyjnym nt. nauczania dwujęzycznego w Polsce zaznaczali, że edukacja dwujęzyczna stanowi zachętę do zmiany podejścia metodycznego i stosowania rozwiązań, które wspierają rozwój językowy. Jest to zadanie wykraczające poza kwestie słownictwa i wymaga od nauczycieli zapewnienia metod umożliwiających uczniom używanie języka obcego oraz myślenie w nim o nauczonym przedmiocie¹⁰.

Miejsce wychowania fizycznego w szkole

Zarówno miejsce jak i rola wychowania fizycznego w szkole zmieniały się na przestrzeni lat. Na zmiany te miał wpływ rozwój społeczeństwa, kultury i postęp nauki, a szczególnie wiedzy o człowieku¹¹. „Pozornie uboczna (...) problematyka wychowania fizycznego niejednokrotnie w dziejach myśli pedagogicznej urastała do rozmiarów centralnego zagadnienia nowych koncepcji wychowania i nowych programów kształcenia”¹² lub była mniej ważną dziedziną wychowania, jak to miało miejsce przed reformą szkolnictwa z 1999 roku. Przed reformą zapomniano o bardzo ważnej w szkole sprawie,

⁸ A. Otwinowska (2015), *Na drodze ku wielojęzyczności – rozwijanie słownictwa uczniów na podstawie języka angielskiego*, „Języki Obce w Szkole”, 2: 6; L. Aronin, B. Hufeisen (2009), *The Exploration of multilingualism*, Amsterdam/Philadelphia; P. Herdina, U. Jessner (2002), *A Dynamic Model of Multilingualism: Perspectives of Change in Psycholinguistics*, Clevedon; V.J.Cook (2002), dz. cyt.: 1-27; U. Jessner (2008), *Teaching Third Languages: Findings, Trends and Challenges*, „Language Teaching”, 41: 15-56.

⁹ W. Piegzik (2002), *Nauczanie ku dwujęzyczności*, „Języki Obce w Szkole”, 6: 23-27.

¹⁰ D. Marsh, M. Zajac, H. Gozdawa-Gołębiowska, A. Czura, A. Gapińska, R. Majewska, K. Papaja, M. Roda, M. Urbaniak, E. Wróblewska (2008), *Raport ewaluacyjny. Edukacja dwujęzyczna w Polsce (język angielski). Praktyka w wybranych szkołach*, Warszawa.

¹¹ B. Wolny (2006), *Wychowanie fizyczne w zreformowanej szkole*, Lublin.

¹² B. Wolny (2006), dz. cyt.: 124-125; R. Wroczyński (1959), *Historyczny rozwój funkcji wychowania fizycznego w szkole*, „Wychowanie Fizyczne i Sport”, 3: 19.

czyli o wszechstronnym wychowaniu człowieka. Nacisk kładziono bardziej na encyklopedyczne przekazywanie wiedzy, nie rozwijając podstawowych umiejętności życiowych uczniów. Taka szkoła pomniejszała pozycję i rolę wychowania fizycznego, które uważano za jeden z przedmiotów tzw. drugiej ważności. Przez takie podejście, lekcje wychowania fizycznego nie były traktowane na równi z innymi przedmiotami szkolnymi. Niemalże zapomniano o ich dobroczynnym wpływie na prawidłowy i integralny rozwój dziecka, podkreślając jedynie wpływ tych zajęć na fizyczną sferę osobowości uczniów. W rankingu przedmiotów szkolnych wychowanie fizyczne znajdowało się daleko za czołowymi miejscami, a sam przedmiot postrzegany był jako „frywolne zabawy”. Szkoła nie widziała pozytywnego wpływu na zdrowie fizyczne i psychiczne uczniów, zatem pomniejszała znaczenie i rolę wychowania fizycznego w ogólnym procesie wychowania człowieka. Wychowanie fizyczne nie przygotowywało do aktywnego uczestnictwa w kulturze fizycznej, szczególnie po ukończeniu szkoły¹³.

Trzeba by zatem spytać, jakie jest rzeczywiste miejsce oraz znaczenie wychowania fizycznego we współczesnej szkole. Odpowiedź można znaleźć już w prostym stwierdzeniu, że nie ma wychowania bez wychowania fizycznego. Często także mówi się, że obecna szkoła powinna troszczyć się o rozwój motoryczny oraz zdrowie uczniów w stopniu przynajmniej takim, w jaki troszczy się o rozwój umysłowy. Zadaniem szkoły jest zadbanie o to, by wychowanie miało charakter szeroki, obejmujący wszystkie sfery osobowości człowieka. Dlatego tak ważna jest każda dziedzina wychowania, w tym edukacja fizyczna. Wychowanie fizyczne jest źródłem siły i energii, przywraca radość życia i stanowi najlepszą formę wprowadzania w życie ludzkie równowagi między wysiłkiem intelektualnym i fizycznym. W dzisiejszym świecie wychowanie fizyczne dodatkowo odciąża oraz łagodzi niekorzystny wpływ współczesnej cywilizacji na psychikę ucznia (zanieczyszczenie środowiska, mało aktywny styl życia, stres). Wychowanie to ma zatem charakter perspekcyjny. Ukierunkowuje wychowanka na przyszłość, akcentując równocześnie aktualny rozwój i wyrabiając nawyk podejmowania aktywności fizycznej w życiu dorosłym¹⁴. Niestety wciąż jeszcze są w Polsce szkoły, w których wychowanie fizyczne dziś wygląda tak, jak przed reformą z 1999 roku.

¹³ B. Wolny (2006), dz. cyt.

¹⁴ Tamże.

Współpraca międzyprzedmiotowa

Na wagę współpracy międzyprzedmiotowej w szkole oraz korzyści z niej płynące zwraca uwagę M. Jaskuła pisząc, że nie wolno nam zapominać o stwarzaniu związków między zdolnościami posiadanymi już przez uczących się a tymi, które powinni jeszcze nabyć, ponieważ są one jednym z ważniejszych elementów edukacji. Sugeruje wykorzystywanie całej wiedzy uczniów przez naprowadzanie i stymulowanie ich do skojarzeń. Pomaga to szybciej opanować myślenie perspektywiczne, sprawniej odnajdywać przykłady i układać fakty w logiczną całość¹⁵. Wychowanie fizyczne prowadzone w systemie dwujęzycznym stwarza doskonałą okazję do współpracy międzyprzedmiotowej. Dla samego przedmiotu taka współpraca jest bardzo korzystna, gdyż sprzyja wzrostowi znaczenia lekcji wychowania fizycznego w oczach innych nauczycieli (w tym anglistów). Na co dzień nie tylko uczniom, ale także uczącym innych przedmiotów, wychowanie fizyczne wciąż często wydaje się mało ważne. Nie jest przedmiotem egzaminacyjnym, więc również władze szkoły rzadko nadzorują przebieg jego nauczania. Współpraca międzyprzedmiotowa w przypadku dwujęzycznego wychowania fizycznego dotyczy także uczniów. Ci mniej sprawni ruchowo, a zdolni językowo, w końcu mają okazję do wykazania się przed klasą na tym przedmiocie. Mogą zostać zauważeni i docenieni przez grupę, co powinno zaowocować chętniejszym udziałem w lekcjach.

W kierunku wzrostu autorytetu nauczyciela wychowania fizycznego

Nie tylko samo wychowanie fizyczne bywa traktowane jako przedmiot drugorzędny. Nauczyciele wychowania fizycznego albo są wielkimi autorytetami sportowymi dla swoich lubiących ruch wychowanków, albo mało ważnymi ludźmi od mało ważnego przedmiotu. Ranga nauczyciela wychowania fizycznego jest często mniejsza niż nauczycieli innych przedmiotów, szczególnie egzaminacyjnych. A gdyby tak okazało się, że uczący wychowania fizycznego mówi swobodnie po angielsku? Włada językiem na tyle dobrze, że sam może częściowo go uczyć. Jeśli będzie jeszcze potrafił pokazać uczniom, że nauka języka angielskiego może być zabawna dzięki wykorzystaniu do niej ruchu, który w naturalny sposób pojawia się na lekcjach wychowania fizycznego, przyswajanie umiejętności językowych stanie się nawet ciekawsze niż w sali lekcyjnej. Nie chodzi tu o rywalizację z nauczycielem języka angielskiego, ale o pokazanie, do jak wielu życiowych aktywności może przydać

¹⁵ M. Jaskuła (2015), *Wielojęzyczność w szkole*, „Języki Obce w Szkole”, 2: 42-46.

się wychowanie fizyczne i jak bardzo jest ono zintegrowane z innymi sferami życia człowieka. Nauczyciel, który pragnie dzielić się wiedzą na wysokim poziomie, powinien posiadać własny potencjał intelektualny, który będąc ciągle rozwijającym, zwiększa atrakcyjność i zakres tego, co uczący może zaoferować swoim uczniom¹⁶. Dwujęzyczne wychowanie fizyczne świetnie nadaje się do realizacji tych celów. Chcąc zachęcić uczniów do swojego przedmiotu, nauczyciel powinien dbać także o własny autorytet. Edukacja fizyczna poprzez język angielski stwarza możliwość do jego zintensyfikowania lub utrzymania na wysokim poziomie, a to, jak pisze T. Łączek, zwiększa efektywność procesu edukacji¹⁷

Jak zostać nauczycielem dwujęzycznym

W polskim prawie warunki przystąpienia do pracy w charakterze nauczyciela dwujęzycznego reguluje *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli* (Dz. U. z 2013 r., poz. 1207 ze zm.), a dokładniej paragraf dwunasty tegoż rozporządzenia, który głosi:

„§ 12. Kwalifikacje do nauczania w szkołach (oddziałach) dwujęzycznych przedmiotów innych niż języki obce oraz do prowadzenia zajęć w języku obcym posiada osoba, która ma kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły, a w zakresie znajomości języka, w którym naucza lub prowadzi zajęcia:

- 1) ukończyła studia magisterskie na kierunku filologia w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej w zakresie danego języka obcego lub
- 2) ukończyła studia pierwszego stopnia: a) na kierunku filologia w zakresie danego języka obcego lub b) w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej, lub
- 3) ukończyła studia wyższe w kraju, w którym językiem urzędowym jest dany język obcy, lub
- 4) ukończyła nauczycielskie kolegium języków obcych w specjalności odpowiadającej danemu językowi obcemu, lub

¹⁶ T. Łączek (2010), *Wartość autorytetu nauczyciela jako czynnik prawidłowego przebiegu edukacji szkolnej*. W: W. Dróźka, B. Matyjas [red.], *Studia pedagogiczne. Problemy społeczne, edukacyjne i artystyczne*, t. 19: 161-169

¹⁷ Tamże: 166

- 5) legitymuje się świadectwem znajomości danego języka obcego w stopniu co najmniej podstawowym, o którym mowa w załączniku do rozporządzenia”¹⁸.

Załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. (poz. 400) Świadectwa potwierdzające znajomość języków obcych.

„1. Podstawowa znajomość języka:

1) język angielski:

- a) First Certificate in English (FCE), University of Cambridge ESOL Examinations (dawniej University of Cambridge Local Examinations Syndicate), ocena A lub B,
- b) International English Language Testing System (IELTS), z wynikiem 5,0 pkt-6,0 pkt,
- c) Test of English as a Foreign Language (TOEFL) – Educational Testing Service, Princeton, USA: – wersja iBT (internetowa) – z wynikiem całkowitym minimum 57 pkt, – wersja CBT (komputerowa) – minimum 173 pkt i dodatkowo minimum 3,5 pkt z pracy pisemnej (TWE) oraz minimum 50 pkt z egzaminu ustnego (TSE), – wersja PBT (tradycyjna) – minimum 500 pkt i dodatkowo minimum 3,5 pkt z pracy pisemnej (TWE) oraz minimum 50 pkt z egzaminu ustnego (TSE),
- d) City & Guilds Level 1 Certificate in ESOL International (reading, writing and listening) Communicator (B2) 500/1765/2 funkcjonujący również pod nazwą: City & Guilds International ESOL (IESOL) – poziom „Communicator” łącznie z City & Guilds Level 1 Certificate in ESOL International (Spoken) Communicator (B2) 500/1775/5 funkcjonującym również pod nazwą: City & Guilds International Spoken ESOL (ISESOL) – poziom „Communicator”¹⁹.

Wymagany poziom do nauki swojego przedmiotu w języku angielskim, to B2, który odpowiada poziomowi rozszerzonemu matury z języka angielskiego. W zasięgu nauczycieli jest więc uzyskanie certyfikatu umożliwiającego nauczanie dwujęzyczne. M. Multańska twierdzi, że z uwagi na powszechność nauczania języka angielskiego jako obcego oraz zachowywanie ciągłości w jego nauczaniu, znajomość tego języka jest zadowalająca również wśród

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczególnych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. z 2013 r., poz. 1207 ze zm.), § 12.

¹⁹ Załącznik do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. (poz. 400).

nauczycieli²⁰. Mimo tego optymizmu pojawia się także podejście głoszące, że widoczny jest brak nauczycieli z odpowiednimi kwalifikacjami, dzięki którym możliwe stałoby się wprowadzenie do oferty nauczania dwujęzycznego pełnej gamy przedmiotów. Dotychczasowe systemy kształcenia w żadnym kraju w Europie nie obejmują tak trudnego zadania, jakim jest przygotowanie do nauczania przedmiotu (niejęzykowego) w języku obcym. Nie ma nawet profilu kształcenia takich nauczycieli, na którym mogłyby bazować instytucje akademickie, przygotowujące programy kształcenia nauczycieli²¹. Można zatem dyskutować, czy lepiej przygotowani do pracy w klasach dwujęzycznych są nauczyciele przedmiotów, czy języka obcego, zdobywający uzupełniające kwalifikacje na dodatkowych kursach z przedmiotu lub glottodydaktyki²², a tacy zazwyczaj pracują na stanowiskach nauczycieli dwujęzycznych. Uczący rzadko posiadają podwójne kwalifikacje w tym zakresie²³. Jednak nawet tacy nie dysponują odpowiednimi kompetencjami dydaktycznymi, pozwalającymi nauczać przedmiotu niejęzykowego poprzez język obcy, kiedy to uczniowie zdobywają wiedzę fachową i rozwijają sprawności językowe²⁴.

Zdaniem M. Olpińskiej, jak najszybciej powinny powstać możliwości do zintegrowanego kształcenia kadr dla szkół dwujęzycznych²⁵. Jest to na pewno wyzwanie, ale również ogromna szansa dla Akademii Wychowania Fizycznego. Kształcąc studentów w zakresie nauczania wychowania fizycznego poprzez przynajmniej jeden język obcy, uczelnie stworzyłyby niezwykłą przestrzeń do podnoszenia zainteresowania współczesnych uczniów szkolnym wychowaniem fizycznym.

Wychowanie fizyczne stworzone do dwujęzyczności

Wychowania fizycznego oficjalnie można nauczać w systemie dwujęzycznym pod warunkiem, że kolejne z wybranych w szkole przedmiotów nie należą do grupy artystycznych. Możemy więc w szkole zaproponować dwujęzyczne wychowanie fizyczne w pakiecie z biologią, ale z plastyką

²⁰ M. Multańska (2014), dz. cyt.

²¹ D. Wolff (2014), *Tworzenie curriculum i kształcenie nauczycieli w dwujęzycznym nauczaniu przedmiotów niejęzykowych*. W: M. Dakowska, M. Olpińska-Szkiełko [red.], dz. cyt.: 95-115

²² Glottodydaktyka – nauka zajmująca się badaniem procesu nauczania i uczenia się języków obcych (*Słownik języka polskiego*).

²³ M. Olpińska (2002), *Edukacja dwujęzyczna: przedszkole, szkoła podstawowa i średnia. Teraźniejszość i przyszłość*, „Języki Obce w Szkole”, 6: 220-225.

²⁴ D. Wolff (2014), dz. cyt.

²⁵ M. Olpińska (2002), dz. cyt.

już nie²⁶. Wychowanie fizyczne jest przedmiotem świetnie nadającym się do dwujęzyczności. Dzięki ruchowi pojawiającemu się w trakcie lekcji uczeń może zapamiętać więcej. Łączy on nowo poznane słowa nie tylko z ich pisownią, wymową czy obrazkiem z podręcznika, ale z żywym obrazem (patrząc na nauczyciela bądź współwiczących), czy odczuwaniem (samemu wykonując ćwiczenia). Według raportu ewaluacyjnego o nauczaniu dwujęzycznym w Polsce, wizualizacja jest kluczowa w dobrej praktyce nauczania dwujęzycznego, często nawet w większym stopniu niż w edukacji w języku polskim. Jest to związane z „obciążeniem językowym” ujawniającym się podczas nauki poprzez inny język²⁷. W wychowaniu fizycznym owa wizualizacja ma miejsce „na żywo” i na własnym ciele, trudno zatem o lepszą i dokładniejszą.

Zdaniem J. Iluka, chcąc realizować koncepcję wzajemnego poznania się przez spotkania międzynarodowe, jak instytucjonalne wymiany młodzieży, najodpowiedniejszymi przedmiotami są muzyka i sport²⁸. H. Wode twierdzi, że do nauczania dwujęzycznego należy wykorzystywać przedmioty, w których język stosuje się w jasnych i zrozumiałych dla ucznia kontekstach, służących zrozumieniu informacji w języku obcym przez sytuację komunikacyjną, z odniesieniem do własnych doświadczeń lub tego, co obserwuje. Są to przedmioty, których treści nauczania da się zademonstrować przez eksperyment lub ilustrację bądź zrozumieć dzięki własnej wiedzy czy wewnętrznej logice wykładu²⁹. M. Multańska w swoim artykule wymienia wychowanie fizyczne jako jeden z przedmiotów nauczanych bilingwalnie w polskich szkołach³⁰. E. Lang wskazuje, że w klasach I-IV szkoły podstawowej nauczanie języka jest bardzo skuteczne, jeśli dzieci mogą uczyć się poprzez zabawę, działanie i doświadczenie i wskazuje wychowanie fizyczne wśród przedmiotów adekwatnych do nauczania dwujęzycznego na tym etapie³¹.

²⁶ A. Bródka (2017), Prezentacja „Tworzenie oddziałów dwujęzycznych. Zintegrowane nauczanie przedmiotowo-językowe” przedstawiona przez konsultantów ŚCDN podczas spotkania Świętokrzyskiego Kuratora Oświaty z dyrektorami szkół i placówek inaugurujących rok szkolny 2017/2018.

²⁷ D. Marsh, M. Zając, H. Gozdawa-Gołębiowska, A. Czura, A. Gapińska, R. Majewska, K. Papaja, M. Roda, M. Urbaniak, E. Wróblewska (2008), dz. cyt.

²⁸ J. Iluk (2002), *Problemy kształcenia dwujęzycznego w Polsce*, „Języki Obce w Szkole”, 6: 27-36.

²⁹ H. Wode (1998), *Bilingualer Unterricht im Schnittpunkt von Praxis und Forschung*. W: *Problemy i możliwości nauczania dwujęzycznego w Polsce. Dokumentacja konferencji w Krokowej*: 55-75.

³⁰ M. Multańska (2014), dz. cyt.

³¹ E. Lang (2014), *Teoria i praktyka nauczania języków obcych w szkole podstawowej. Lingwistyczne i dydaktyczne podstawy koncepcji programu nauczania języka angielskiego i francuskiego w klasach I-IV*. W: M. Dakowska, M. Olpińska-Szkiełko [red.], dz. cyt.: 47-67.

Czego nauczy się uczeń na dwujęzycznym wychowaniu fizycznym

Czego właściwie może się nauczyć uczeń podczas dwujęzycznych zajęć wychowania fizycznego? Jaki zakres słownictwa będzie miał okazję opanować? Z powodzeniem może poznać nazwy dyscyplin sportowych i poszczególnych ćwiczeń (jak: wypad, przysiad) czy samych ruchów, przydatnych także w życiu codziennym (jak: skręt, skłon, obrót itp.). Pozna nazwy części ciała, będzie opisywał otaczającą go przestrzeń (np. podczas prowadzenia przez ucznia rozgrzewki, kiedy musi określić granice pola, na którym będzie przebiegała zaproponowana przez niego zabawa), kształty (przydatne w grach i zabawach). Nazwie także poszczególne przewinienia w przepisach gier oraz opanuje słownictwo związane z odżywianiem i zdrowym stylem życia. Zadaniem nauczyciela wychowania fizycznego na lekcji dwujęzycznej jest otwieranie uczniów na rozmowę w języku obcym podczas zajęć, zarówno między sobą, jak i w relacji uczeń – nauczyciel. Sprawdzanie stopnia opanowanych przez uczniów treści może się odbywać przez wyznaczanie ich do prowadzenia rozgrzewki (lub innego fragmentu lekcji) w języku angielskim z wykorzystaniem poznanych słów z danej dyscypliny (jak: rozgrzewka lekkoatletyczna, gimnastyczna i inne) lub do sędziowania gry po angielsku. Inwencja twórcza należy tutaj do nauczycieli wychowania fizycznego i anglistów. Często wykorzystywanym sposobem są także projekty edukacyjne, z realizacji których uczniowie otrzymują ocenę. Nie mamy w Polsce osobnego programu nauczania wychowania fizycznego w języku angielskim. Nauczyciele szkół, w których wychowanie fizyczne prowadzone jest w systemie dwujęzycznym, sami tworzą taki program.

Wymiany zagraniczne – wychowanie fizyczne idealną lekcją do integracji

Obecnie granice wielu państw, przynajmniej europejskich, są dla siebie otwarte. W związku z tym we współczesnej szkole bardzo modne i uznawane stały się wymiany uczniów z różnych części świata. Wiele szkół w Polsce chętnie przyłącza się do programu *Erasmus Plus*, który obejmuje już uczniów szkół podstawowych. Aby poznawać nową kulturę i dzielić się doświadczeniem, wyjeżdżają nie tylko uczniowie, ale także ich szkolni nauczyciele. W ramach wymiany szkoły z zagranicy goszczą później w polskich szkołach. Zazwyczaj obcojęzyczni uczniowie biorą udział w lekcjach języka angielskiego, wycieczkach po mieście, w którym znajduje się szkoła, poznają rodziny

uczniów, a także, np. w szkołach dwujęzycznych lub z oddziałami dwujęzycznymi, uczestniczą w lekcjach z innych przedmiotów prowadzonych po angielsku. Celem wymiany uczniów w programie *Erasmus Plus* jest m.in. integracja społeczności uczniowskiej. A czy można integrować się lepiej niż przez zabawę? Gry czy zabawy zespołowe pozwalają grupie szybciej się poznać, obserwować swoje cechy i zdolności życiowe, w tym np. przywódcze. Trener z jednej z warszawskich szkół tańca, Paweł Wasilewski, ma zwyczaj mawiać: „Nic tak nie łączy ludzi, jak wspólnie wylany pot”. Dlaczego by zatem nie zaproponować uczniom z wymiany zagranicznej wspólnej lekcji wychowania fizycznego, poprowadzonej w języku angielskim, pełnej życzliwej i radosnej atmosfery, wypełnionej zabawą tak naturalną dla dzieci? W momencie, gdy dyrektorzy we współpracy z anglistami opracowują program zajęć dla dzieci z wymiany, planując, że wezmą one udział w lekcjach zaledwie kilku przedmiotów nauczanych w szkole, jakże ważnym stałoby się wychowanie fizyczne, gdyby okazało się być jednym z dwóch czy trzech przedmiotów uznanych za warte pokazania gościom z zagranicy. Zapewne każda klasa w szkole chciałaby wtedy być tą wybraną, z którą odbędą się zajęcia dla uczniów z wymiany.

Przed szkolnym wychowaniem fizycznym staje nowa szansa zaprezentowania się jako przedmiotu ważnego, potrzebnego, atrakcyjnego, prowadzonego w sposób nowoczesny. Od jego promotorów, czyli uczelni kształcących w tym zakresie oraz od samych nauczycieli zależy, czy szansa ta zostanie wykorzystana. Warto sięgnąć po wyjątkowe możliwości, jakie stwarza lekcja wychowania fizycznego w nauce języka obcego. Warto przenieść jej swobodę nieograniczoną szkolną ławką na grunt językowy i pomóc uczniom tak samo swobodnie władać językiem, jak poruszać się po boisku.